

három pápája, három feje is van. Ez nem lehet az Istentől, csakis a Sátántól.

— Igazad van — mondották az emberek. Rajtunk a papok, püspökök hatalmaskodnak. Elveszik keseres keresményünket s mi éhezünk és nyomorgunk. Hagyjuk ott ezt a megromlott egyházat.

— Nem! — mondotta Husz János — próbáljuk meg kijavítani, megtisztítani!

— Látod Gábrriel, milyen igaz ennek a Husz Jánosnak a tanítása. Csak a Lélek taníthatta meg erre az igazságra. De félek, hogy hiába támogatja az igazság oszlopaival ezt a hamis egyházat. Már nem lehet segíteni rajta.

Ugy volt, ahogy Mihály angyal ezt előre megmondotta. A prágai püspök megtiltotta, hogy az egyetemen tanítson, majd könyveit égettette meg, végül megfenyegette, hogy ha el nem hallgat, tüzet gyújtának alája.

Husz János nem ijedt meg: — Nem taníthatok többé az egyetemen, nem hirdethetem az Igét a templomokban? Akkor hirdetem azt az Isten nagy templomában, a szabad ég alatt. Az emberek ujjongva, csodálattal szívták magukba Husz János szavait.

8. De jaj, nem sokáig taníthatott. A Sátán gondoskodott arról, hogy örökre elhallgattassa. Éppen ebben az időben gyűlt össze Konstanz városában egy fényes papi gyűlés. Zsinatnak hívták (1414). Oda idézték Husz Jánost is.

— Ne menj el — kéhelték hívei — megölnék! S akkor ki tanít minket Isten igaz újtárára?

— Ne féljete! Isten velem lesz!

Alig, hogy megékezt a zsinatra, rögtön börtönbe vetették. Husz János erélyesen tiltakozott:

— Nekem Zsigmond magyar király és német-római császár menlevelet adott, hogy bántatlanul visszatérhetek hazámba! — Mit sem törődtek vele.

— Vond vissza hamis tanításaidat, gonosz eretnek! — akkor újra szabad lehetsz.

— Jézust nem tagadhatom meg — válaszolta Husz János mély hittel.

— Halál reá! Meg kell égetni!!

— Nem félek attól a tüztől, amit ti gyújtotok. Csak az örök tüztől: a kárhozattól. Fejére ördögökkel telerajzolt bohócsapkát tettek. Megkötözve, meztelán vitték a vesztőhelyre. Utközben folyton ellenségeiért imádkozott. Majd erős hangon énekelte: Krisztus, élő Istennek fia, könyörülj rajtam! S fent a fényes mennyországban angyalok kara énekelte veled együtt. Már a máglyán volt:

— Vond vissza tanításaidat és szabad lehetsz!

— Csak egy szabadság kell nekem: Jézusé.

— Már égett a máglya, füstje fojtón csapott fel az égre. Már égett a ruhája, szakállá, de Husz János még akkor is énekelte. Messzececsengő hangját továbbította a szél. — Krisztus, élő Istennek fia, könyörülj rajtam!

9. Husz Jánost megégethették, de a tüzet, amit a Szentlélek gyújtott a szívekben, többé eloltani nem lehetett. Követői a husziták hosszú véres háborúkat vívtak fennmaradásukért. Husziták ma is élnek Csehországban cseh-morva testvérek néven.

Igeolvasás: Mt. 9:16-17.

Jézus Krisztus három hűséges követőjéről hallottatok. Vald Péterről, Wiclif Jánosról és Husz Jánosról. Ugy nevezzük őket, hogy előreformátorok.

Mit akartak mindhárman?

A Szentírás világos útmutatása szerint, ki akarták javítani a középkori egyház hibáit

és téves tanításait. (A pápa a Krisztus helytartója és a világ ura. A szentek imádata, erkölyök tisztelete stb.).

Vald Péter még csak a fényűző életet élő főpapok és a kincseket gyűjtő egyház ellen kelt ki, hirtelre az öskeresztyén egyszerűséget és tisztaságot. Wiclif és Husz már messzebb ment, amikor azt hirdették, hogy az egyház egyedüli ura és feje Jézus Krisztus és nem a római pápa. A Szentírás világos tanítása szerint hitüknek egyetlen forrása a Biblia. Ezekkel a tanításokkal akarták kijavítani a hibákat és tévedéseket, hogy az egyház megint olyan ékes és vonzó legyen, mint kezdetben volt. Küzdelmük és munkájuk azonban nem érte el célját, mert megálltak félúton. Olyasmi volt ez, mint amikor az Ur Jézus figyelmet minket a felolvasott igében: „Senki sem tesz foltot új posztóból régi ruhára, mert a toldás kitép a ruhából és még csúnyább szakadás támad”. Az előreformátorok csupán foltozni akarták a régi „ruhát”, az egyházat. Isten azonban nem végez fél munkát. Amint elkezdett Vald Péter, Wiclif János és Husz János által, azt Luther Márton és Kálvin János által egészen elvégezte. Mégis azt mondjuk: az előreformátorok munkája nem volt hiábavaló, mert utat készítettek az utánuk jövőeknek.

Isten munkáját sokszor hátráltatja, akadályozza a Gonosz. Ebben a világban s benned is, démoni erők dolgoznak, hogy elérítsenek Jézus Krisztus újjáról. Hogy kétkelkedővé, hitetlenné tegyenek. A Gonosz sokszor sugdos a füledbe: Ne engedelmeskedj szüleidnek. Ne kövessd Jézus parancsait: a szeretet és megbocsátás törvényét. Járd a magad útját! Inkább hallgass hazug cimborákra! — Jusson eszedbe ilyenkor, hogy Jézus harcol a szivedért..., nem engedi, hogy örök halálba, kárhozatba juss. Biztos vagyok benne, hogy aki elkezdte benned az újáteremtés nagy munkáját, az el is fogja egészen végezni.

Aranysige: Meg vagyok győződve arról, hogy aki elkezdte bennetek a jó munkát, elvégzi a Jézus Krisztus napjára. (Fil. 1:6.).

Ének: 392.

Luther Márton (1483 — 1546)

Belső cél: Hittel fogadd be Isten szeretetét, hogy elvégezze benned és általad másokban is az újraformálás nagy munkáját.

Ki tudná megmondani: miért hívják minket református keresztényeknek? Honnan, miből lett ez a szó: református? Ebből a szóból, hogy reformáció. Hát a reformáció szó mit jelent? — Nézzétek, itt van a kalapom. Ugye egészen jó formájú kalap? Most kössünk rá egy darab rongyot, tegyünk rá egy jókora követ, most egy könyvet, végül ülünk rá! Nézzétek, milyen lett a kalapom? Össze-vissza horpadt. Elformátlanodott. Ugye, ha így mennék végig az utcán, kinevetnének? — Nos, látjátok, így járt az egyház is.

Emlékezték, elmondottam, hogy mi mindent raktak rá nyereszkező emberek. Rárakták a bűnbocsátó cédulák tömegét, hamis tanítások könyveit, s végül ráült egy csomó pap, püspök s a legtehetősebb a pápa. Mi lett szegény egyházból? Látjátok, úgy elformátlanodott, mint a kalapom.

Nagyon fáj az Ur Jézusnak, hogy így elformátlanodott az ő egyháza. Ezért küldte az előreformátorokat: Vald Pétert, Wiclif Jánost és Husz Jánost, hogy állítsák helyre, formálják vissza az ő egyházát olyan szépre, tisztára, mint volt régen az apostolok idejében. Jött is

Vald Péter és azt mondotta: Mire való ez a sok cifra rongy az Ő egyházán? A sok dísz, pompa a templomokban? S azzal letépte a rongyokat. Jött Wiclif János: Mire való ez a sok erelye, bűnbocsátó cédula rajta —, nosza dobjuk le! Jött Husz János: Hű, de sokan rád telepedtek, te szegény egyház. Nosza tisztítsuk le ezt a sok léhűtőt. Igen ám, de az egyház még mindig horpadt, piszkos volt. Amit azonban az Isten elkezd, azt egészen elvégzi. Nem hagyta az Ő vérén szerzett egyházát ilyen nyomorult állapotban, hanem egészen meg akarta tisztítani és vissza akarta állítani eredeti szép formájára.

Ma azt mondom el: ki által és hogyan végezte el Isten a visszaformálás, a reformáció nagy munkáját.

1. Nagy öröm van egy egyszerű bányász családban. megszületett a hatodik gyermek. Éppen Márton napján. No el is keresztelték Mártonnak. Sok-sok száz évvel ezelőtt történt ez, 1483-ban, Németország egy kis városában: Eislebenben. Erős, formás gyermek volt Márton. Apja sokszor elnézegette: vajon mi lesz belőled? Szülőszomorító, család szegénye, vagy örömlünk, büszkeségünk? A kis Márton születne öröme, népének nagy nyeresége lett. Már gyermekkorában maga kereste meg a kenyerét.

Kis társaival, akkori szokás szerint, házról-házra járva, szent énekeket énekelt s illedelmesen megköszönte, ahol énekéért ételmet vagy pénzt kapott. A kenyérkereset mellett a tanulást sem hanyagolta el. Ő volt az osztály első tanulója. Nemcsak pénzt vitt haza a kis Márton, hanem kitűnő bizonyítványt is. Ilyenkor apja nagyon megdicsérte. Csak így tovább kistfiám, még sokra viheted. Márton szíve büszkén dobant meg a dicsérő szóra s még nagyobb szorgalommal látott neki a tanulásnak. Tanítói gyakran mondogatták egymás közt: Vasszorgalmánál, éles eszénél, csak becsületessége nagyobb.

2. Mikor elvégezte az alsó és középfokú iskolát, édesapja azt mondta neki: Fiam, azt szeretném, ha híres ember lenne belőled. Eszed van hozzá, tanulj tovább! Nézd: ezt a pár darab aranyat neked spóroltuk hosszú évek sok munkájával, koplalásával. Márton szíve hálsán dobant meg: — Mindent úgy teszek édesapám, ahogy kívánod.

— Melvik egyetemre mész? — kérdezte az édesapja.

— Az erfurti egyetemre, jogot tanulni — felelte Márton.

— Helyes, én is azt gondoltam.

Nem akarta elárulni, hogy nem sok kedve van a jogi tudományokhoz, de nem akarta apja kedvét szegni. Ezért valóban beiratkozott a jogi egyetemre és szorgalmasan nekilátott a tanulásnak. Hanem a tanulmányai nem elégtették ki. Egye inkább kezdett elégedetlen lenni önmagával. Mind jobban nyugtalanította szívét az a gondolat: mi lenne vele, ha hitelen meghalna, mint egyik diák barátja? Oh Istenem — sóhajtott örök halál az én részem, mert nem tudlak eléggé szeretni.

Egyszer, amint a vakációról visszatérve, Erfurt felé haladt, egy nagy erdőn keresztül vitt az úja. Hirtelen szörnyű vihar kerekedett. Csak úgy zúgott a szél, zuhogott az eső, csattogott a villám. Halálos rémület szorította össze szívét: Jaj Istenem, végem van, itt kell elpusztulnom —, jaigatott kétségbeesve. Ebben a pillanatban, a melllette lévő fába iszonyú csattanással belesapott a villám. Márton térdre hullva így kiáltott fel:

— Szent Anna segís, szerzetes leszek!

Alig hangzott el a fogadalom, megszűnt a vihar. Márton rögtön megbánta elhamarkodott fogadalmát. Mit fog mondani apjának? Biztosan kitagadja, ha megtudja, hogy Isten egyszerű szolgáljává akar lenni. Arra gondolt: mégsem lesz szerzetes, hiszen úgyse hallotta

senki a fogadalmát. De szíve mélyén megszólalt egy hang:

— Én, a te Istened, hallottam.

3. Nem törődött többé a rá váró fényes jövővel. Nem bánta már apja haragját sem. Istennek tett fogadalmához nem akart hűtlen lenni. 22 éves korában belépett az Ágostonról nevezett kolduló szerzetes rendbe. Mondjátok: hiből cselekedett? Te tudnál így cselekedni? Márton barát, ahogy szerzetes társai nevezték, hűségesen, zokszó nélkül vállalta a legalantrább házimunkát is. Söpört, padlót mosott, vizet hordott s társaival kijárt a vidék faluskáiba ételmet, pénzt, támogatást kéregetni a jósziví emberektől. De hiába alázta magát, mégsem volt szívének békesége. Nem imádkozom eleget, ezért nem szeret engem az Isten — gondolta. Ettől kezdve még többet böjtölt és imádkozott. Sokszor szöges korbáccsal verte meztelen hátát s jaigatva kiáltotta:

— Oh én bűnöm... bűnöm... bűnöm...!

Teste a sok koplalástól úgy lesoványodott, hogy inkább csontváznak látszott, mint embernek. De hiába sanyargatta testét, hiába virrasztott hosszú éjszakákon át, hiába imádkozott —, érezte, hogy bűneitől szabadulni nem tud a maga erejéből. Nem egyszer felholtan terült el kis szobájának hideg kövén. Társai úgy szedték fel, mint valami holtat. Már-már majdnem megbolondult a bűnei miatt való szüntelen gyötrelemben, amikor egy szerzetes társán keresztül, Isten biztos útmutatást adott neki:

— Márton testvér — szólította meg őt, olvasd a Bibliát és Ágoston írásait, majd megtalálod a kegyelmes Isten. Ettől kezdve Márton barát szorgalmasan kezdte olvasni a Szentírást.

— Oh, milyen más ez az Isten, aki a Bibliában szól hozzám —, kiáltott fel örömmel — mint amilyennek én képzeltem Őt. Hiszen ez az Isten Jézusban mindent nekem adott, csak el kell fogadnom őt. Elmondani sem lehet, hogy milyen ujjongás töltötte el szívét, amikor Pál apostol levelében megtalálta ezt az igét: Az igaz ember hitből él. (Gal. 3, 11).

— Hiszen ha ez így van, kiáltott fel kiáltott fel örömmel, akkor Istenből nem kell böjtöléssel, jócselekedetekkel kierőszakolni a bűnbocsánatot és kegyelmet, hanem hívő szívvel elfogadni.

S Márton barát, aki nemrégiben még a halált kívánta, most ujjongva érezte, hogy igazán él. Ti is igaz lehetsz Isten előtt, ha elfogadod Jézus szeretetét.

4. Ezt a nagy örömhírt nem tartotta meg magának. Elmondotta szerzetestársainak, hirdette a szöszéken. Híre-neve mind jobban emelkedett szerzetes társai között. Még 30 éves sem volt, amikor meghívták tanárnak a wittenbergi egyetemre. Mindig többet akart tudni Isten dolgából. Ezért megtanulta a zsidó és görög nyelvet, hogy a Bibliát az eredeti nyelven olvashassa. S tüzes szavakkal hirdette hallgatóinak a feledésbe ment igazságot.

— Isten előtt egyedül hit által leszünk kedves emberekké!

Egy hideg, őszi este, néhány ismerőse látogatta meg. Kezükben papírt lobogtatva mondták neki:

— Most már bizonyos az üdvösségünk, itt van a bűnbocsátó cédula! Luther megfőkönyövedve nézett rájuk.

— Miféle bűnbocsátó cédula?

— Ez mi! — mutogatták. Tetzl János szerzetestől vettük a szomszéd városban. Hű, ha látnád, hogy tódulnak hozzá az emberek.

— Az ám az ügyes ember — tódította a másik is, mint valami vásári kikiáltó, úgy kia-

bálja: Mihelyt a pénz a ládába hull, a lélek a pokolból szabadul.

Luther elszörnyedt erre a szemérmetlen istenkáromlásra.

— Ti elhíszítetek ezt a hazugságot? Akkor megérdemlitek, hogy pokorra jussatok. Hát nem hirdettem néktek légszer, hogy az üdvösség nem ilyen olcsó. Nem néhány piszkos fillér az ára! Istennek sokkal több került: egyszülött fiának, Jézusnak életébe!

Luther felháborodva írt a püspököknek, hogy tiltsa el a bűnbocsátó cédulák árusítását. Mindhiába! Szomorúan látta, hogy hívei milyen könnyen követik el a bűnt, mióta a bűnbocsátó cédula a kezükben van. Ugy érezte, hogyha tovább hallgat, a Sátánnak tesz jó szolgálatot. Tollat ragadott és 95 pontban összefoglalva a Szentírás tanításait Isten bűnbocsátó kegyelméről —, 1517. október 31-én este kiszögezte azt a vártemplom kapujára.

Mit gondoltok: a maga fejétől cselekedett így Luther? Nem! Hitből cselekedett. Igaz ember volt.

5. Alig telt el pár hét, már az egész ország olvasta a 95 tételt.

— Ez az igazság! — mondták az emberek kitörő örömmel.

Luther maga sem számított ilyen nagy sikerre, hiszen ő nem akarta megtámadni a pápát. Sőt egyik tételben egyenesen azt mondogatta: „Föl kell világosítani a keresztényeket, hogy ha a pápa tudna a bűnsúársok üzelmeiről, inkább akarná, hogy a Szent Péter templom porrá égjen, minsem a saját juhainak bőrében, húsán és csontján épüljön fel!” — De csak hamar rá kellett jönnie, hogy tévedett. A pápa nem Jézus Krisztus ügyét félti, hanem a maga hatalmát. Erre akkor jött rá, amikor a pápa előbb fűt-fát ígért neki, ha visszavonja a 95 tételt. Mikor azonban Luther inkább választotta Isten dicsőségét, mint a maga dicsőségét —, a pápa megfenyegette, hogy Husz János sorsára juttatja. Luther azonban nem ijedt meg. Még bátrabban kezdett írni. Rövid idő alatt egyszerű könyvek egész sorát olvashatta népe, amelyik egy szívvel-lelekkel állott mellé. A pápa egyházi átokkal próbálta elhallgattatni, de Luther Istenre bízva ügyét, a város kapuja előtt elégette a pápa kiátkozó levelét.

5. A pápa még nagyobb haragra gerjedt, s magával a német császárral, V. Károlyval akarta elnémíttatni Luthert. A császár birodalmi gyűlést hívott egybe Wormsba és Luthert is megidézte, hogy ott hallgassák ki. Barátai kérték:

— Ne menj el, mert tüzet raknak neked, mint Husz Jánosnak!

De Luther azt felelte:

— „Ha annyi ördög volna is Wormsban, amennyi cserép a háznak fedelén, akkor is elmennék. És ha akkora tüzet raknának Worms és Wittenberg között, hogy lángjai az eget vernék, még akkor is nekvárnék. És ha ott egy szörnyeteg tátáná rám száját, annak egyenesen a torkába lépnek, hogy bizonyosságot tegyek az én Uramról, Krisztusomról.”

El is ment. Hívei minden városban, ahol keresztülhaladt, mint hőst ünnepelték. A fényes birodalmi gyűlésen egyszerű szerzetesi ruhájában olyan semminek látszott az előkelő püspökök, fejedelmek, grófok között. De amikor felszólították, hogy vonja vissza tanításait alakja egyszerre kiegyenesedett, szeme lángolt s messze csengő hangon felelte:

— Amíg a Szentírásból meg nem győznek arról, hogy tévedtem: semmit vissza nem vonok, nem is vonhatok, mert a lelkiismeret ellen cselekedni nem is biztos, nem is becsületes dolog. Itt állok, másként nem tehetek. Isten engem úgy segítjen.

Igaz ember volt? Hitből cselekedett?

6. Bántatlanul távozott, de hazafelé menet meghallotta, hogy a birodalmi gyűlés halálra ítélte. Bárki elfoghatta, megölhette. Nincs senki oltalmazóm, csak egyedül te Uram Is-

ten — gondolta —, miközben egy rengeteg erdőn vitt keresztül az újta. Ebben a percben árcos lovasok vágattak elő, körülfogták s magukkal vitték Wartburg várába. Ott derült ki, hogy pártfogója: Bölcs Frigyes szász választófejedelem raboltata el, hogy ezzel megmentsse a császár haragjától. A várban álnéven élt, mint György diák. De nem télenül. Itt kezdte lefordítani a Bibliát német nyelvre. Wittenbergből azonban rossz hírek érkeztek. Néhány lelkész, de meggondolatlan híve úgy fogott hozzá az egyház megújításához, hogy rettentő fel-fordulást csinált. Luther otthagya a biztos menedékhelyét és visszatért Wittenbergbe. Bölcs Frigyes nem akarta elengedni, de Luther azt válaszolta, hogy ő nagyobb úrnak az oltalma alatt él, mint a fejedelem. Nemsokára megékeztett Wittenbergbe s ott rövidesen rendezte a reformáció élére s 25 éven keresztül ő volt ennek a lánglelkű kipásztorok léptek. A kiürült kolostorokból iskolák lettek s a komor arcú szerzetesek helyét, vidám gyermekereg foglalta el. Az egész német nép, sőt az ország határain túl is, emberek milliói áldották az Istent, hogy Luther Márton által megtanulták ezt az egyszerű igazságot a bibliából: Isten ingyen való kegyelméből van az üdvösség és nem a magunk érdeméből. Mert az igaz ember hitből él.

Bibliaviasás: Róm. 1:16-17.

Milyen fogadalmat tett Luther? Mit csinált, mint szerzetes? Hogyan tért meg? Miért írta a 95 tételt és mikor szegyezte ki a vártemplom kapujára? Mit mondott Luther a birodalmi gyűlésen? Abból, amit mondott és abból, amit tett azt látjuk, hogy Luther Márton igaz ember volt, mert hitből cselekedett. Maga erejéből szabadult meg bűneitől? Nem Isten vette el azokat.

Lájfátok: Isten úgy végezte el az egyház újraformálását, reformálását, hogy előbb Luther Márton szívét formálta újjá, tette hívő szívvé.

Te is lehetsz igaz szívű, hívő fiú, vagy lány! Hogyan? Nézzétek ezt a kalapot? Mitől lett ilyen formáltan? Attól, hogy rátettük a követ, könyveket... hogy ráültem. Látod: ilyen a szíved is.

Ránhezdedik az irigység, hazudozás, az engedetlenség. Rátelepedett a Sátán. — Ledobhatja a kalap magáról a követ, a könyvet, a ráaggatott rongyokat? Bizony nem. — Te sem szabadulhatsz meg saját erődből bűneidről. Csak Jézus mentő keze veheti le rólad bűneid terhét. — Megszabadult szegény kalap a rárakott sokféle teherrel — új formás kalap lett belőle ez által? Még nem! Bele kell nyúlni kézzel és ki kell igazítani a horpadásokat, le kell porolni róla a piszkot. Látod: a te szíved is akkor formálódik át egészen új szívvé, ha Jézus keze belenyúl életedbe, szeretet betölt mennepei szeretettel, kegyelem megajándékoz igaz hittel.

„Az igaz ember hitből él.” Róm. 1:17/b.

Ének: 390 és 479.

Kálvin János (1509 — 1564)

I. rész: *Megtérése, menekülése Párizsból*

Belső cél: Kicsoda állhat ellent Isten akaratának?

Múlt alkalommal a reformáció megindulásáról beszélgettünk. Emlékezték: ki által in-

ditotta el Isten a reformáció nagy munkáját? Miért volt szükség reformációra? — Mert elfor-
máltanodott a Jézus Krisztus egyháza.

Nos, vegyünk csak elő ismét a kalapomat. Látjátok: most tiszta, formás. Újünk rá, tö-
röljünk vele port. Hogy néz most ki? — Lám az egyháza is ráültek a papok, pápák. Össe-
gyűrték, elformáltantották, hamis tanítások sokaságával bepiszkították. Ilyenné lett az
egyház is, mint ez a gyűrt, piszkos kalap. — Most igazítsuk ki a gyűrdéseket, horpadáso-
kat. Lám: Isten keze is így nyúlt bele — Luther Márton által az egyházba és formálta vissza
régi alakjára. — Új kalap lett belőle azáltal, hogy a horpadásokat kiigazítottuk? Nem! Lát-
játok: Luther sem csinált új egyházat, csak a megromlott egyházat formálta vissza az ő-
s-nünk! Le kell róla a port kefélni, tisztítani. Ezt a munkát Luther már nem végezte el az
egyházon. Azt mondotta: elég, ha olyan a formája, mint a réginek. Isten azonban nem elé-
gedett meg azzal, hogy egyháza visszanyerte régi formáját. Egészen meg akarta tisztítani.
Ma azt mondom el: ki által és hogyan végezte el Isten a teljes megtisztítás munkáját.

1. Párizs egyik forgalmas utcáján, egy vézna testalkatú, lobogó szemű fiatalember
áll, egy utcai plakát előtt. Időnként a levegőbe csap a kezével, mintha láthatatlan szelle-
mekkel viaskodna.

— Mégis csak hallatlan! — morogja magában. Hogy engedheti meg ezt a király. Hogy
tűrheti ezt a francia nép? — Szeme újra végigfut a ház oldalára ragasztott plakáton s most
haragosan olvassa:

— Dobb a vízbe a bigott hadat, mely dogmákat s nem igét prédikál. Eldugja a Szent-
írásokat, az üdvösségről pénzért prészmitál.

Valaki vállára csap.

— Szervez, Kálvin János! Hogy kerülisz te ide a messi Novonból?

A Kálvin Jánosnak nevezett ifjú megfordul s komor arca egyszerre felderül:

— Te vagy az Kop Miklós? — kiált fel örömmel. De jó, hogy találkozzunk — éppen
hozzád igyekszem.

A két férfi egymást átkarolva tör utat a tolongó sokaságban.

— Mondd csak, mit keresel te Párizsban? — kérdezi Miklós.

— Tanulni jöttem. Apám meghalt, testvéreim szétszóródtak. Magamnak kell megáll-
nom a lábamon.

— Nagyon szívesen támogatlak, hiszen most már van erre lehetőségem. Tudod-e, hogy
a király kinevezett egyetemi tanárnak?

— No ez derék — nézett Kálvin becsülő szemmel barátjára. — Mindig tudtam, hogy jó
eszed van.

— A tied pedig olyan éles, mint a borotva, szorgalmad megszegyeníti a hangyát — fe-
lelte Kop Miklós. Hallottam, hogy mindig te voltál az osztály esze, s tanáraid büszkesége.
János, rád igen nagy jövő vár itt Párizsban! Mi akarsz lenni?

— Először papnak készültem, aztán ügyvéd akartam lenni, mint apám. Most pedig a
régii görög tudósok munkáit szeretném tanulmányozni. — De mond csak Miklós: Hogy tūr-
heti a király és a francia nép ezeket az uszító plakátokat, amelyek a mi szép vallásunkat
gyalázzák?

— Nézd János... amióta Luther Márton írásait olvassa tudós-tudatlan, rájöttek az em-
berek arra, hogy szép, de nem igaz.

— Csak nem lettél te is Lutheránus!? Hogy mondhatsz arra az eretnek Lutherre, hogy
az mást is taníthat, mint az ördög tudományát?

— János, János... te még nagyon hozzá vagy növe a tömjénfűsthöz, a fényes templo-
mokhoz, a képekhez és ereklyékhez! Olvasd a Bibliát és akkor meglátod, hogy annak a
Luthernek igaza van.

— Szóval te is Luther híve lettél?!... No akkor Isten áldjon...! — mondta haraggal, s
azzal karját kitépve barátja kezéből... eltűnt a tömegben.

2. Lakására sietett. Lejke egészen fel volt dűlva. Nagyon fájt neki, hogy legjobb ba-
rájában így kellett csalódnia. Ettől kezdve kerülté Kop Miklóst. Annál szorgalmasabban lá-
tott neki a tanulásnak s kiváló eredményeket ért el az egyetemen. — De szíve békétlen volt.
Mit tegyek bűneimmel... hiába harcolok ellenük. Újra és újra legyőznek. Irózva gondolt ar-
ra, hogy Kop Miklós útjára lépjen. Inkább pusztujak el, de újhitű nem leszek. Ilyenkor elő-
mondta: „Mit a doktorok s pápák, inkább a próféták, az apostolok és a Szentírás.” Sok
vívódás és álmatlan éjszaka után, Isten valóban világhosságot gyújtott szívében:

— Óh Uram — kiáltott fel örömmel — kicsoda állhat ellen a Te akaratodnak? Enged-
te, hogy Isten egészen legyőzze az ő vágyait, terveit, gyondolatait, akaratát. Újra felkereste
barátját. Bocsánatot akart kérni tőle. De barátja megelőzte:

— De jó, hogy jössz János... már tűvé tettem érted a várost. Hallottam, hogy te is Jé-
zus követőjévé lettél. Örömmel ölelték meg egymást.

— Nehezen ment, de Isten legyőzött s engednem kellett neki.

— És most mihez fogsz kezdeni? — kérdezte Kop Miklós.

— Neki szentelem egész életemet, minden tudományomat. Könyveket fogok írni az
evangéliumi hit védelmére. Nézd már hozzá is fogtam.

— Tudod mit?... Segíthetnél nekem igazgatói beköszöntő beszédem megírásánál.
Urunk jóvoltából, megválasztottak az egyetem rektorává...

— Szívesen — felelte Kálvin — ha ezzel is az evangélium ügyét szolgáljuk...

A híres székfoglaló beszédnek rendkívüli volt a hatása. Egy szót sem szolt a szentek-
ről, csak arról, hogy Isten és az emberek között egyetlen közbenjáró van: Jézus Krisztus.
A párizsi polgárok örömmel hallgatták, a püspökök és papok háborogtak. Kop Miklóst fel-
jelentették, mint eretneket, olyan valakit, mint aki mást tanít, mint az egyház. Az ország-
gyűlés elé idézték. Kop Miklós nem várta meg, amíg elfogják. Fájó szívvel vett búcsút ba-
rájától:

— Isten veled, János! Lehet, hogy soha többé nem látjuk egymást, de ha mi el is ve-
szünk, Isten ügye győzni fog!

— Isten veled, Miklós! Én még maradok, mert szükség van rám Párizsban. Az üldözés
alatt is buzgón látogatta az evangélium híveit s erősítette őket, hogy el ne tántorodjanak az
igaz hittől.

Egyik nap néhány barátja lélekszakadva rohant hozzá:

— Menekülj! Kiadták ellened az elfogató parancsot! — Az utcán fegyver-csörgés,
vezényszavak hangzottak. Már a lépcsőn hallatszott a rohanó katonák lábdobogása.

— Minden veszve — jajdult fel egyikük.

— Nem — mondta a másik barát s azzal a lepedőt széthasogatva, kötelet csinált belőle
s egy ruháskosárba ültetve Kálvin Jánost, leeresztették az utcára. Mire a katonák betörték a

szobába, Kálvin már a legközelebbi utcasarkon befordult... s eltűnt.

3. Hova menjtek? Párizsban sehol sem vagyok biztonságban. Sokáig rőtta a néptelen utcákat. Távolság néha néha fegyveres katonákat látott vonulni. Közük rabláncra fűzött nőket, férfiakat. Megismerte őket: az evangélium hívei. Tovább rőtta az utcákat, céltalanul. Egy plakát ötlött a szemébe. Rajta öles betűkkel: 20 aranyat kap, aki feljeleníti az eretneket. Letépte a plakátot s tovább sietett.

— Hopp... megvan — jutott eszébe a mentő gondolat. Péter barátomhoz megyek, akik szőlője van Párizs külterületén. Bizonyára ott nem fognak keresni. A szőlősgazda még ébren volt, amikor Kálvin betoppant hozzá. Péter gazda jiedten dugta Bibliáját a párnája alá.

— Ne félj, Péter! Én vagyok!

— Hogy kerülsz ide? Délután az a hír járta, hogy elfogtak!

— Nem! Nem fogtak el... csak üldöznek... Tudnál rajtam segíteni? Péter gondolkozott. Egyszerre csak a homlokára csapott.

— Megvan! Olyan vincellért, szőlőművest csinállok belőled, hogy tulajdon anyád sem ismerne rád.

Ócska parasztruhát hozott elő. Kálvin felvette.

— Nesze, itt ez a kapa. Most már mehetsz, de azért légy óvatos!

Kálvin elbúcsúzott... indult. A város végén fegyveres katonák állították meg:

— Állj! Ki vagy?

— Jámbor szőlőműves — felelte Kálvin.

— Szerencséd, hogy nem te vagy Kálvin János, mert most bilincset kapnál.

— Isten mentsen vitéz uram — mondotta Kálvin siránkozó hangon.

— No, akkor mehetsz!

Még egy darab kenyeret is kapott a jószívű katonától.

Heteiken keresztül bujdosott. Szélben, esőben, viharban. Sokat didergett, fázott, éhezett. Ment, állandóan ment, hogy mielőbb elérje a svájci határt. Utközben gyakran hallotta rémült emberek suttogását: Mindenütt kinnözzák, gyótrik az evangélium híveit. Párizsban sokakat meg is égettek. Amikor távolban feltűntek Svájc hegyóriásai, tudta, hogy megmenekült. — Egy nagy városban, Bazelben telepedett le. De nem volt nyugta: — Kezemmel, szavammal nem védhetlek meg titeket drága testvéreim, de megvédelek írással, tollammal. Ettől kezdve éjjel-nappal dolgozott. Egy nagy könyvet írt. Ez volt a címe: Institutio. Ezenesen a francia királynak, I. Ferencnek ajánlotta. Arra kérte a királyt, hogy ne higgye el azokat a rágalmakat, amiket az evangélium híveiről terjesztenek gonosz emberek. Győződ-jék meg arról, hogy a reformáció hívei nem felforgatók, ország-háborítók, hanem Jézus Krisztus igaz követői, a hazának munkás, szorgalmas polgárai. Könyvének olyan hatalmas sikere volt, hogy egyszerre minden országban felfigyeltek a fiatal, alig 27 éves tudósra. Névet szájára kapta a hír, Luther Márton mellett, mint a reformáció vezérét ünnepelelték.

4. Elhatározta, hogy ettől kezdve írásával, könyveivel szolgálja a reformáció ügyét. Isten azonban mást végzett felőle.

Egyik nap Genf városán keresztül vezetett az útja. Megszállt a város egyik fogadójában. Csak egy éjszakára — határozta el. Rossz hírváros ez. A reformációhoz csatlakozott ugyan, de bár ne tette volna — gondolta magában. Polgárai úgy értelmezik a Jézus Krisztusban való szabadságot, hogy most már minden szabad nekik. Kálvin sokszor hallott a genfiék gonosz életéről és ez nagy szomorúsággal töltötte el. De segíteni nem tudott. Éppen le-

fekvéshez készülődött, amikor kopogtattak az ajtaján.

— Ki az — kérdezte meglepetten.

— Én vagyok Farel Vilmos, Genf város lelkipásztora.

Kálvin kényszeredetten nyitott ajtót a késői látogatónak.

— Uram, bocsásd meg — lépett a szobába egy majdnem két méteres óriás —, hogy ilyen későn zavarlak, de hidd el, halálosan fontos, hogy beszéljék veled.

Kálvin ámulattal nézte ezt a dörgő hangú óriás embert.

— Foglaljon helyet — kínálta.

A férfi azonban állva maradt.

— Uram, bizonyára hallottad, hogy mi van a mi városunkban?! — Kálvin bólintott.

— Amióta a város a reformációhoz csatlakozott, egyik mulatság a másikat éri. A kocsmák mindig tele vannak, a templomok pedig üresek. Az emberek isznak, káromnak, dörböznek. Se vége, se hossza a táncmulatságoknak. Mintha az ördög bűjt volna ezekben a genfiékben!

— No és a városi tanács? Miért nem áll a sarkára? Miért nem bünteti a rendetleneket?

— Uram, itt annyiba se veszik a városi tanácsot, mint a levegőt.

— No és te? Te sem tudod megfékezni az embereket?...

— Hiába minden erőm, tudásom, engem is semmibe vesznek. Ha rájuk dörögök, kivetnek. Azt mondják: most már mindent szabad. Nem tud rajtunk segíteni csak az Isten... és te!

— Én?... hűlt el Kálvin... én?

— Igen, jól hallottad: Isten és te. Azért jöttem, hogy arra kérjelek: maradj köztünk! Segíts nekem, hogy a genfiék valóban Isten gyűlkezetévé legyenek.

— Uram — mentegetőzött Kálvin — én fiatal vagyok ilyen óriási feladatra. Nem... nem! Ne is kérj ilyesmit. Kálvin hátán végigfutott a hideg arra a gondolatra, hogy itt maradjon ebben a bűnbarlangban. Farel arca most egészen ellágyult, szemét előntörte a könny, szinte térdreesve könyörgött.

— Uram — kezdte — Nem, édes fiam, szeretett testvérem, ne hagyj magamra... Nézd, erőm elhagy... hitem összetörik... nem bírom már egyedül... Olyan fiatal erő kell ide, mint a tied.

— Szó sem lehet róla! Én még sokat szeretnék tanulni, csendben, békeességben, semmilyen ilyen harcba belevethetném magammat.

Farel arca hirtelen megváltozott. Teste kinyúlt, szeme haragosan villant, hangja mennydörgővé vált:

— Hát akkor Isten átka legyen a te nyugalmadon és a te írószobád csendességén, hogyha ilyen nagy szükségben vonakodol segítségemre lenni. — Kálvint úgy érték ezek a szavak, mintha Isten kiáltott volna rá. Érezte, hogy Isten akaratának szegül ellene, ha továbbra is vonakodik. Csendesen lehajította fejét s csak emnyit mondott:

— Legyen minden Isten akaratára szerint.

És ott maradt.

Igeolvasás: Róm. 9: 15-21.

Hogy hívják Kálvin barátját? Mire figyelmeztette? Engedett neki? Hogy tért meg? Miért kellett menekülnie? Hogy sikerült elmenekülnie? Mit írt Bazelben? Ki kereste fel Genfben és mire kérte? Könnycső volt Kálvinnak engedelmeskedni Isten akaratának? Bizony

nem! De csak az engedelmes Kálvinon keresztül tudta elvégezni Isten az Ő egyházának teljes megtisztítását.

Lájtatók: Isten akaratának senki sem állhat ellen. Te sem. Emlékszel ugye arra, hogy milyen nehéz volt leírni az első betűt. Milyen nehezen akart a toll engedelmeskedni a keznek. Milyen nehéz volt az első szót elolvasni. Sehogy sem állt rá a nyelved. Ma már mennyivel könnyebb! Miért? Mert a kezed, a nyelved megtanult engedelmeskedni az akaratodnak!

Nos, engedd, hogy a szíved is így engedelmeskedjék Isten akaratának. Engedd, hogy Isten keze alakítson, formáljon. Ha sokszor fáj is, ha sokszor nehezen is megy: engedj Nekik. Így lesz életed szép élet, szíved boldog szív! — Aki ellenáll Isten akaratának, annak összetöri az életét.

Az Istennek való engedelmességet is tanulni kell! Nemcsak az írást, olvasást, számoltant. A betűt, hogy tanuljad meg szépen leírni? Ugy, hogy gyakoroltad, próbálgattad. Az Istennek való engedelmeskedést is gyakorolni kell! Ha nehezen is megy, próbáld meg újra és újra: Neki engedni és ne a vágyaldnak.

Isten is segítségére van a mi erőtlenségünknek. Szent Lelkével erősít, biztat, hogy ne térdünk le az Ő útjáról se jobbra, se balra. Gyertek: kérjünk Tőle engedelmes szívet!

Az Ő akaratának kicsoda állhat ellen? (Róm. 9: 19/b).
Ének: 272. vagy 483. 8-9 v.

Kálvin János II. rész: I. genfi működés

Belső cél: Nem vagyunk a meghátrálás emberei.

Kiről is beszélgettünk a múlt alkalommal? Próbáljunk ma visszaemlékezni a hallott történetekre s elevenítsük fel néhány fontosabb részletét.

Kálvin Jánosról, a nagy reformátorról beszélgettünk. Mit mondtam: mi szeretett volna lenni? Pap, ügyvéd, tudós. (Végül is mindhárom lett egyszerre.) Isten azonban mást gondolt felőle. Hogy győzött Isten Kálvin életében? Nagyon egyszerű módon. Megismerlette a Bibliával és ezen keresztül az evangélium igazságával és a valódi keresztény élettel. De ez csak a kezdet volt. El kellett hagyania szeretett hazáját, Franciaországot és idegenbe kellett bujdosnia. Végül nem engedte, hogy a maga kedvtelése szerint éljen, hanem ott tartotta egy gonosz városban, hogy azt megjavítsa, megtisztítsa. Kálvinnak nem volt könnyű elfogadni Isten útját, de végül is engedelmeskedett, mert tudta, hogy az Ő akaratának senki sem állhat ellen.

Mit gondoltok: megváltozott a genfiak élete egycsapásra azáltal, hogy Kálvin közöttük maradt?

Ma elmondom: mi történt Genfben.

I. Éjszaka van. A hatalmas város egyik házának emeleti szobácskájában, lobogó mécses mellett, egy halvány arcú, 27 éves forma fiatalember ül íróasztala előtt: Kálvin János. Most leteszi a tollat és szemé végigfut az előtte lévő íráson. Elégedetten mosolyog:

— No, ez jó lesz — mondja.
Kezébe veszi a papírt és halkán olvassa.

I. pont: Mindenki, aki igaz keresztvény, tegyen esküt arra, hogy Jézus Krisztushoz és az Ő egyházához hűséges maradj.

II. pont: Minden ember — felnőtt és gyermek —, pontosan járjon templomba, hogy megtanulja: miért keresztvény.

III. pont: A városi tanács tiltsa el minden mulatozást, kártyázást, szerencsejátékot, mert ez nem illik igaz keresztvény emberhez és meggyalázza Jézus Krisztus egyházát. Kilenc óra után mindenki otthon legyen családjá körében. Aki a parancsot megszegi szegyenfához köttessék ki.

Ebben a pillanatban duhaj nótaszó, zavaros lármá, kiabálás zaja veri fel az utca csendjét. Kálvin leteszi az írást és az ablakhoz siet. Kinyitja, kihajol. A lármá most még erősebben hangzik.

— Csubaj! Sohse halunk meg, ugye pajtás! — kormyikál valaki részeg hangon.

— Az ám, jó bora van Icignek, ez kell a genfiak! — ordít valaki torkaszakadtából.

Aztán felhangzik kórásban:

— Ígyünk pajtás minden nap. Hadd mérgeledjék a pap.

A város-örseg kardosan, dárdásan csörtetve vonul el a részegek mellett. Örsegváltásra mennek. Az egyik részeg kedélyeskedve öleli át az egyik katonát s borosüveget nyom a szájához. De az durván ellöki magától s valamit dörmög. A részeg elterül, a többiek kórásban nevetik. A Péter templom toronyórója méltóságtejesen 12-t kondul. Éjfél van. Minden jó keresztvény alszik ilyenkor. Csak a mulatozók kormyikálnak, üvöltöznek vadul. Valahol a közelben ablak nyílik s mérges női hang rikácsolja:

— Hogy az ördög számkázzon végig a hátatokon, részeg disznók. Ilyenkor sem hagyjátok az embert aludni?! Óh, hogy az a nagy Isten csinálna már rendet ebben a megveszett városban.

Az egyik részeg visszakiabál a mérges asszonynak:

— No, no... ne haragudjon már annyira komámasszony... Nézze, itt van 10 arany, magának adom... Ma nyertem kockajátékoni!

— Vessz meg átkozott aranyaddal együtt, te ördögfejzát — kiabálja az almából felvert asszony, s azzal mérgesen becsapja az ablakot.

Kálvin is eljön az ablaktól. Arca szomorú, töprengő.

— Hat hónapja vagyok itt — mormolja maga elő — s ez így meg éjjel-nappal. Tán, mulatság, kártya, részegeskedés, verekedések nap, mint nap. Ez nem mehet így tovább! Ujra elolvassa a három pontot: Tiltson el a tanács minden mulatozást... Becsukja az ablakot, aztán lefekvéshez készülődik. De előbb letérdel és imádkozik: Uram, adj erőt, hogy Jézus Krisztus ügyét győzelemre vihessen ebben a megromlott városban.

2. Másnap felkeresi Farel. Az öreg pásztor éppen egy tanácsossal vitatkozik. Kálvin belép. Még hallja az utolsó szavakat:

— ... ennek a Kálvinusznak is adni kéne valamit. Fél éve munkálkodik köztünk s egy öltöző ruhán s 60 aranyforinton kívül, semmit sem kapott.

— Nem is kell nekem semmi, csak rend legyen végre ebben a városban. Nézd bátyám, milyen háziszabályzatot készített az este. Farel kezébe veszi, olvassa: Mindenki, aki igaz keresztvény, tegyen esküt hogy hű marad... Mindenki járjon templomba... tiltson el a tanács minden mulatozást, kártyázást... Aki a parancsot megszegi, szegyenfához köttessék ki! Félszemmel a tanácsos is belesandít a szabályzatba.

— Hm, mondja Farel — nehezen fog menni... a genfiék nyakasak...

— Ennek pedig menni kell, mert nemcsak a város merül el egészen a bűn mocsarába, de Jézus Krisztus egyháza is semmivé leszi!

— Meg fognak gyűlölni — veti ellen a tanácsos is — el fognak kergetni!

— Nem baj! Nem az emberek tetszését keresem, hanem az Istenét. Nem vagyunk a meghátrálás emberei, tanácsos úr, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerünk.

Kálvin és Farel együtt viszik fel a városházára a házi szabályzatot. A tanácsos urak csak hűmmögtenek, ógnak-mógnak, mikor olvassák.

— Nehezen fog menni — mondja egyikük.

Kálvin nem hagyja magát:

— Tudom! De mi fontosabb nektek? Az-e, hogy Isten akaratát szolgáljátok, vagy az, hogy az emberek tetszését keressétek?

— Hát jó — egyveznek bele a tanácsbíliek — Isten neki...

Harmadnapra hatalmas plakátokat ragasztottak ki a város minden forgalmasabb pontján. Az emberek csoportokban olvasták a pontokat.

Kálvin a templomból hazamenet, megállt egy ilyen csoport mögött.

— No végre, rend lesz — mondotta valaki elégedetten.

— Nem úgy van az... — mondotta a másik — hogy mer a tanács beleszólni a dolgainkba!?

— Igaza van — tódította a harmadik — nem azt mondják-e pásztoraink is, hogy a keresztvény ember szabad ember! Minden szabad nekünk.

— Bolond kend — torkolja le egy másik —, tán csak nem gondolja, hogy a részegeskedés, kockajáték, meg a többi Isten szerint való?

— De már akármit is mond maga, én csak amondó vagyok, hogy az én dolgaimba ne szóljon bele senki ember-fia. Nem mondom: azt az esküt, vagy mit leteszem... még a templomba is eljárok, de azután nekem senki ne merjen dirigálni!

— Igaza van! — mondották többen is — mi sem tűjünk, hogy rajtunk uralkodjanak. Elég volt a pápás világból! Mi most a szabad reformáció népe vagyunk!

Kálvin nehez szívre ment tovább. Nehezen lesz ebből a Genfből új Genf — gondolta. De ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?!

3. Elérkezett az ünnepélyes hivallástétel napja. A tanács kiadta a rendeletet, hogy aki a reformáció hívének vallja magát, tegyen ünnepélyes esküt a hivallásokra. A genfiék többsége helyeselte az eskütételt:

— Aki nem tartja magát a reformáció hívének, az menjen olyan városba, ahol nem kell esküt tenni — mondogatták.

Az eskütétel napján Péter apostol temploma zsúfolásig megtelt hívekkel. Megható jelenet volt, amikor ezer és ezer emelkedett esküre és ezer és ezer száj mondotta: Esküszünk, hogy Jézus Krisztushoz és az Ő egyházához hűségesek leszünk!!

Kálvin boldogan adott hálát Istennek ezért az első győzelemért. Hanem a mulatozások, kártyázások, kockajátékok ezután sem szűntek meg egészen. A városi tanácsnak sokszor kellett szigorú büntetést kiírni. Akiket részegeskedésen, vagy kártyázáson kaptak, kikötötték a város főterén felállított szegyenfához. Nyakába kötötték a boros üveget vagy a kártyát. Még a legelőkelőbbeket sem kímélték, ha valami rendtelenséget követett el. — Egyik nap a város leggazdagabb embere került a szegyenfára. Hű, de nagy szenzáció volt.

Szinte a fél város kitódult megnézni a nem mindennapi látványt. Az emberek nem minden káromon nélkül nézték a kikötött gazdagot.

— Ez az igazság! — mondották — a gazdag is bűnhődjék úgy, mint a szegény, ha istentelen.

— Mit igazság! — ordította vérbefergő szemekkel a gazdag — Ez nektek igazság?! Hát vakok vagytok? Nem látjátok: ezek a jött-ment idegenek Kálvin és Farel, orrotoknál fogva vezetnek! Kell nektek papi uralom? Hát hazafiak vagytok ti, hogy túrtitek az idegenek uralmát?!

A tömeg csúfolódása elhallgatott.

— Van valami igazsága — mondotta valaki — tűnhetetlen, hogy ez a Kálvin mi mindent megenged magának.

— De hát miért tűjünk — mondotta a másik — mi vagyunk többen.

— Igazi! Helyes! Kergessük ki a városból őket!!

— Ha az olyan könnyen menne — vélte valaki — mögötte áll ám az egész tanács.

— Meg kell buktatni a tanácsot és olyanokat kell megválasztani, akik a mi embereink.

— Úgy van, úgy van! Vesszen a tanács! Ezeket a betolakodott idegeneket szolgálja és nem a genfi népet — így kiabált a tömeg össze-vissza. Kálvin, aki nyitott ablakán keresztül jól hallotta a kiabálást, szomorúan látta, mint lesz úrrá a Sátán a genfiék felett. De azt is tudta, hogy Isten győzelmét meg nem akadályozhatja. Ezután is buzgón tanította a népet s minden erejével azon volt, hogy a városban növelje azok táborát, akik szeretik a jó rendet és a tiszta keresztvény életet.

4. Azonban a Sátán nem nyugodott. Kálvin és a tanács minden igyekezete ellenére is az elégedetlenség nőttön-nőtt. Sokszor arra ébredt, hogy csúfolódó nótákat énekelnek az ablaka alatt: Nem tűjünk tovább Kálvin uralmát. Takarodjék innen, vagy fogja be a száját! Kálvin nem jiedt meg a csúfolódó ellenségtől: — Ha rátok hallgatnék — gondolta — Jézus Krisztust árulnám el. Nap mint nap látta, hogy az ellenség táborra egyre nő, a jó barátoké pedig egyre fogy. Elérkezett a tanács választás napja. Kálvin tudta, hogy az ellenség száma olyan nagy, hogy győzelmiüket emberi erő meg nem akadályozhatja. Nem is tett ellene semmit. Istenre bízta dolgát. Ő tudja, hogy miképp akar győzni a genfiék életében. A tanácsválasztáson az ellenség minden erőt megmozgatott s valóban győzött. Új emberek kerültek a tanácsba: Kálvin ellenségei. Kálvin érezte, hogy előbb-utóbb kenyértörésre kerül a sor, de nem jiedt meg. Nem vagyunk a meghátrálás emberei — vallotta meggyőződéssel.

5. Egyik nap a tanács elé idézték. Az a parancsunk, hogy hűvétkor ne kenyérrrel, hanem ostyával osszátok az úrvacsorát.

— Nem teherem! Isten Igéjének szegülnék ellene, ha nektek engednék.

— Akkor megtiltjuk a prédikálást!

— Megértettem — felelte — nem a ti szolgátok vagyok, hanem Istené!

Futótűzként terjedt el a városban a hír, hogy többé nem hirdetheti Isten Igéjét. Az ellenfelei ujjongtak. Felfegyverkezve vonultak Kálvin lakása elé. Ablaka alatt ezer és ezer ember kiabált, hadonászott. Némelyek egészen részegek voltak. A városi őrség sehol. Csak megvadult, ordító ember tömeg. Kálvin keserű szívre nézte őket. Egy pillanatik megint gott:

— Uram, hát ezekből az istentelenekből akarsz te szent gyülekezetet formálni?...

De aztán elszégyellte magát:

— Igen, Jézus Krisztus ezekért is meghalt, és én tudom, hogy ezek a káromkodó szájak még imádkozni fognak. Ezek a részeg nótát kurjongatók, még zsolttart fognak énekelni. Kálvin térdre hullva imádkozott. Minél jobban zajongtak az utcán, annál hangosabban hívta Istent. Ekkor lövések dördültek el. Valaki éles hangon kiáltotta:

— Mit teketóriáztok? Gyertek törjünk be a kaput! Dobjunk a folyóba!

Kálvin nyugodtan tovább imádkozott. Tudta, hogy félelemre semmi oka. Isten vele van!

— Ordítózással, lövöldözéssel sem téríthettek el engem Isten útjáról. Nem vagyunk a meghátrálás emberei.

Hűsvét reggelén megszólaltak a harangok. Hívták az embereket a templomba Kálvin, a tanács tilalma ellenére is elment. A tömeg meghunyászkodva nyitott utat neki. Felment a szószékre, s messze csengő hangon kérdezte:

— Mivel töltöttétek az éjszakát, ti istentelenek? Dorbóztatok, mulattatok, lövöldöz-
tetek?! És most az Ur Jézus szent teste jegyeivel, az úrvacsorával akartok élni?

Hangja, mint a korbács csattant.

— Ezeket a kezeket levághatjátok, de arra nem kényszeríthettek, hogy cégéres gonosztevőknek osszam ki az úrvacsorát!

Halotti csend támadt. Mindenki megdöbbenve hallgatott. Kálvin lejött a szószékről és eltávozott. Alighogy hazért, gyors futár érkezett házához.

— Uram, a városi tanács levelét hozom.

Kálvin átvette. Tudta, hogy mi van benne, de azért felbontotta. Szeme végigfutott a sorokon.

— Felszólítottuk, hogy három napon belül hagyja el a várost! — Kálvin nem lepődött meg.

— Jól van ez így. Ha embereknek szolgáltam volna, bizony panaszkodhatnék, ámde sokkal nagyobb Urnak állok a szolgálatában.

Még aznap elhagyta a várost.

Igeolvasás: Zsid. 10: 35-39.

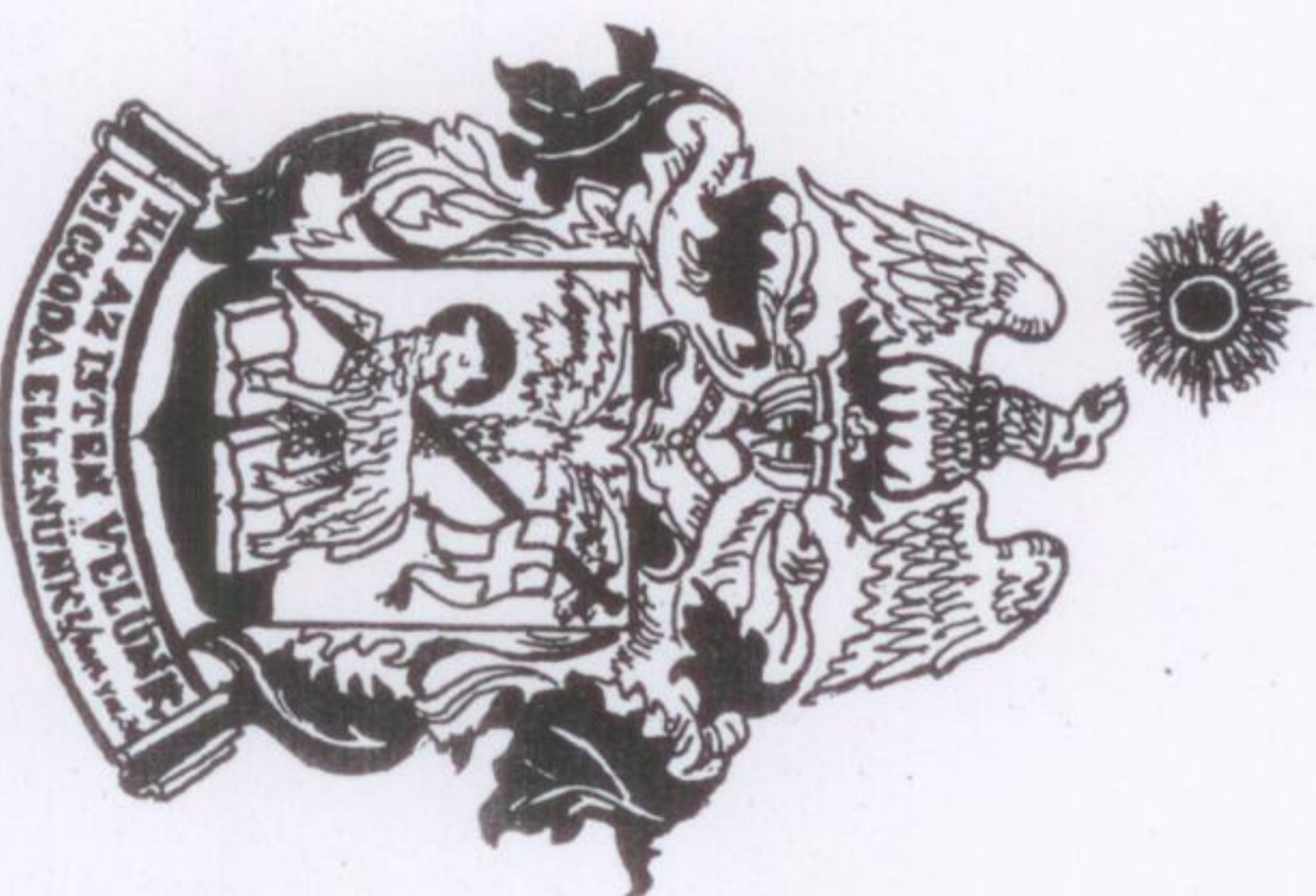
Milyen szabályzatot készített Kálvin? Hogyan fogadták a genfiiek? Mi lett az elégedetlenség következménye? Mit mondott Kálvin a szószéken? Láttátok: Kálvint elűzhették, de Jézus Krisztus útjáról akkor sem engedte magát letéríteni. Hányszor kellett szembenéznie dühös ellenséggel. Hányszor forgott halálos veszedelemben. Mégse hátrált, mégse futott el! Vajon honnan vette ezt az életbátorságot? Talán izmos, erős ember volt? Bizott testi erejében, ügyességében? Gondolkozzatok! Kálvin Jánosnak a Jézus Krisztusban való erős hit adta ezt a halálmegevető bátorságot. Tudta, hogy Isten ügyéért harcol és ebben a harcban nincs egyedül. Vele van az Isten!

Minket reformátusokat gyakran csúfolnak így: vastagnyakú kalvinista. Ne szégyelljütek! Nem csúf név ez. Sőt legyünk büszkék arra, hogy mi az erős lelkű Kálvin János tanításán keresztül vagyunk Jézus Krisztus követői. A református fiú és lány bátor és erős, aki hitéért kész mindenkor kiállni. Ki adja, ki adhatja nekünk ezt a bátorságot? Csak az a meggyőződés, hogy velünk van az Isten!

Nézzetek, itt van egyházunk címere! Láttátok már valahol? Mit ábrázol? Egy zászlós bárány van a közepén, amelyik a biblián áll. Ki ez a bárány? Kit ábrázol? A címer alatt egy bibliai íge van: Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?! Nos, gyermekek, ezért és csak ezért, mert Isten velünk van.

„Nem vagyunk a meghátrálás emberei, hogy elveszünk, hanem a hitéi, hogy életet nyerjünk” Zsid. 10:39.

Ének: 46. zs.

Kálvin János

III. rész: Újra Genfben

Belső cél: Egyedül Istené a dicsőség!

Milyen állapotokat talál Kálvin János Genfben? Hogyan próbált változtatni rajta? Mi lett az eredménye? Mit gondoltok: ha Kálvin engedett volna a genfieknek, akkor is el kellett volna hagynia a várost? Kinek akart ő egyedül szolgálni és engedelmeskedni?

Ma azt mondom el: hogy győzött Isten Genfben Kálvin János által.

1. Egy lovas ember poroszkál Strassbourg város egyik mellékutcáján. Szegényes, szűk kis utcácska ez. Olyanok a házai és a lakói is. A lovas érdeklődéssel, de ajakbiggyesztve tekint szét az utcán.

— Vajon melyik lehet a mi jó Kálvinunk háza? — morogja magában. Nem valami jó módban él, ha ebben a szegényes utcácskában telepedett le. Megállítja lovát s megszólít egy bábészkodó gyermeket:

— No öcskös! Meg tudod-e mondani, hol lakik az a nagy hírű Kálvin János?

A kistfiú éppen szólni akar, amikor kinyílik egy utcai ablak éppen a fejük felett. Örvendező hang szólal meg:

— Isten hozott, kedves Péter barátom!
— Hála Istennek, csakhogy végre megtaláltalak nagy jó uram — feleli a lovas. Hat napja, hogy úton vagyok.

— Genfből jöttél?
— Onnan. A tanács levelet hozom!
— No, de ne így beszéljessünk! Kösöd be a lovadat az istállóba. Aztán szaporán ide hozzám!

Péter befordul a kapun: Kálvin érdeklődéssel várja emberét:

— Vajon mit akarhat a genfi tanács? Három éve lassan, hogy elűzték magunk közül. Azóta csak rossz híreket hallott felőlük. No de mindjárt megtudjuk.

Péter csizmái szaporán kopognak a lépcsőn, majd ajtót nyit s belép. Kálvin barátságosan öleli meg a genfiék követét.

— Nagy jó uram! Levelet hoztam a városi tanácstól.
Kotorász egy darabig a tarisznyájában, majd előhúzza a pecsétes levelet.

— Itt van, tessék!

Kálvin felbontja, olvassa.

— Szeretett pásztorunk! Nagy szükségünkben és kiáltó nyomorúságunkban hozzád fordulunk, mint árván maradt nyáj a pásztorához. Mióta gonosz szívvel elűztünk magunk közül, mintha az ördög szabadult volna rá a városra. Arra kérünk Isten nevében, jöjj vissza közénk.

Kálvin komoly, elgondolkozó arccal teszi le a levelet.

— Nos, uram, mi a válasz?

Kálvin nem felel. Régi emlékek ébrednek fel benne. Látja az ordítózó, lövöldöző tömeget, amelyik a vízbe akarta őt fojtani. Eszébe jut a hűsvéti úrvacsora, amikor a emberek fegyveresen tódultak a templomba. Mint megannyi keserű emlék. Ránéz Péterre s arcára valami keménység költözik. Péter várakozó arccal figyel:

— Nos uram...?
— Nem megyek! — hangzik a szilárd válasz. — Inkább a keresztre, mint Genfbe!

Péter megnyúlt arccal hallgatja Kálvin kemény szavait.

— De uram... — akarja mondani.

Kálvin azonban rá se figyel, csak folytatja:

— ... „mert bizony sokkal előnyösebb rövidesen halni meg, mint abban a kínzókamrában gyötörtetni...”
Leül, levelet ír, lepecsételi.

— Itt a válasz.

2. Jó két hét múlva újra ott van Péter. Újabb sürgető levelet hoz. De Kálvin hatatlan.

— Nézd fiam, jobb nekem itt Strasbourgban, az én üldözött francia testvéreim között, mint abban a gőgös városban. Igaz, hogy itt szegény vagyok, de legalább szeretnek. Az utolsó falatukat is megosztják velem. Mondd meg édes fiam a genfieknek: Inkább elbujdosom az Óceán túsó partjára, de Genfbe nem megyek. Péter keservesen sóhajt:

— Megértettem uram vonakodásodat, hiszen sokat szenvedtél közöttünk. De lásd

Isteneen kívül senki sincs, aki segíteni tudna azon az árva genfi népen.

Kálvin szívében megrezdül egy húr Péter szavaira, de hallgat.

Péter folytatja:

— ... aztán Sadolet bíboros is egyre csábítgatja a genfiéket, hogy térjenek vissza a pápás egyházba. És nincs, aki meg tudna felelni neki...

— Jól van — mondja Kálvin — majd én válaszolok Sadoletnek. De vissza nem megyek, nem szolgálán Isten dicsőségét. Én pedig nem akarok mást szolgálni Isten dicsőségén kívül.

Péter szomorúan megy el Kálvin válaszával. Telnek-múlnak a napok, hetek. Egyik nap, ahogy kitekint az ablakán, látja ám, hogy egész lovashadsereg közeledik háza felé. Megismeri őket, genfiék azok. Szíve nagyot dobban, amikor nagyon alázatosan, kérlelő szóval járulnak eléje:

— Szeretett pásztorunk, eljöttünk hozzád harmadszor is, hogy bocsánatot kérjünk gonosz cselekedetünkért, amellyel elűztünk téged magunk közül. Most a nagy Isten nevében azért esedezzünk, hogy jöjj vissza közénk!

Kálvin nem tudott ellenállni megindultságának. Ennyi szeretet szíve mélyéig megrázta. Szemből kisorsdult egy könnyecsepp. Átölelte a szót, s csak ennyi mondott csendes szóval:

— Visszamegyek...

3. Újja valóságos diadalmenet volt. Mindenütt a legnagyobb tisztelettel és szeretettel fogadták.

— Itt jön a mi jó pásztorunk, a mi jó Kálvinunk. Isten hozott! Isten hozott!! — kiáltotta a kezdőt lobogtató ünneplő sokaság. Mindenfelől mosolygó szemek tekintettek rá, simogató kezek nyúltak feléje. Kálvin egyenesen a városházára sietett. A tanács felállva fogadta:

— Isten hozott újra közénk — köszöntötték ujjongó lelkesedéssel.

Kálvin a meghatottságtól alig tudott megszólalni. De végül is erőt vett megindultságán és beszélni kezdett:

— Testvéreim! — kezdte Kálvin — visszajöttem, mert hívatok. Nem magamért tettem, egyedül Isten nagy nevének dicsőítéséért. Ami mögöttünk van felejtünk el. Nézzünk előre, a jövőre! Genfre az Isten nagy feladatot bízott. Azt a feladatot, hogy legyen messze világtól példa. Az egész világ szemé néz városunkra. Tőlünk várja a tanácsot, az útbaigazítást. Amilyen példát itt lát, olyat fog követni. Ha itt minden gonosz bűn pártfogót talál, ennek csak a Sátán és az ellenségeink örülnek. Azt fogják mondani: íme ilyenek a reformátusok. Úgy éljünk azért és úgy munkálkodjunk Isten egyházának ügyéért, hogy odafenn örömeinket énekeljenek az angyalok, idelent pedig még az unokáink is Istent dicsőítsék a mi keresztyén életünkért.

— Ugy van, úgy van, igaz beszéd ez — helyeselték a tanácsbeliek. Mindenben támogattunk téged, csak mondd meg, hogy mit kell tennünk.

Kálvin örömmel folytatta:

— Nem elég az ígéhirdetés, szükséges a jó rend. Ime itt vannak a szabályzatok!

— Meg fogjuk valósítani — fogadták a tanácsbeliek.

— Egészítsük ki ezt most azzal, hogy magatok közül 12 idős, becsületes hívő embert válasszatok, akik nekem segítőfársaim lesznek majd a munkában.

Minden úgy történt, ahogy azt Kálvin kívánta. Kálvin magához hívta a 12 férfit. — A

ti nevetek egyháztanácsos, presbiter —, ahogy az öskeresztvény gyülekezetben is volt. Nem nekem szolgáltok, hanem a ti uratoknak, az Ur Jézus Krisztusnak. A ti feladatotok az, hogy örködjétek az egyház javai felett. Törődjétek azzal, hogy mindenki templomba járjon. Intsétek a rendetleneket, fedjétek a gonoszokat, közülük minden gaz kiirtassék. Ha valaki nem hallgat az intésre, ki kell zárni a gyülekezetből. Mindenek előtt azonban magatok járjatok elől jó példával!

— Megértettünk mindent. Isten segítségével, véghez is vesszük, hogy a genfi egyház valóban a szentek gyülekezete legyen — fogadták.

4. Kálvin János teljes szívvel-lelékkel fogott ismét munkához. Mindenütt ott volt, ahol kellett. Személyválogatás nélkül intett, korholt. Eleinte nehezen ment. Sok volt a gaz a genfiiek szívében, életében. De Kálvin résen volt. Állandóan írt, tanított, örködött, hogy Genfet Isten uralma alá hajtja. Bezáratta a kocsmákat, mulatóhelyeket. Megtiltotta a kártyázást, szerencsejátékokat. Voltak, akik szembeszálltak vele.

— Ugy uralkodik rajtunk, mint a pápa. Ne túrjuk tovább! Ne engedelmeskedjünk az egyházi szabályoknak — mondták.

Kálvin kemény szóval felelt az engedetleneknek:

— Aki nem akar Genfben Krisztus igéje alatt élni, semmi sem köti. Menjén építsen magának máshol várost, de Genfben Isten marad az Ur.

Egyik alkalommal a város egyik gazdag polgára, egy kártyagyáros támadt rá Kálvinra. Csalónak, hazugnak nevezte. Dühös volt rá, mert amióta a genfiiek nem kártyázhattak, rosszul ment az üzlete. A gonosz rágalmazót börtönbe zárták és arra ítélték, hogy fényes nappal egy szál ingben, lobogó fákltyát tartva menjén végig a városon, majd térdelállva kéjjen bocsánatot Kálvintól. A gonosz ellenség ettől kezdve nem mert nyíltan támadni, de alattomban annál többet áskálódott. Egyik nap Péter apostol templomának szöszékén, amelyen Kálvin prédikált, egy fenyegető hangú levelet találtak. Az volt benne, hogy jó lesz a papoknak a bőrükre vigyázni, mert közeledik a bosszú órája. A városi tanács nem tűhette, ezt a lázítást. Addig nyomoztak, míg meg nem találták a névelen levélíróit. Elfogták és börtönbe zárták.

Még egy szörnyű nagy támadást kellett Kálvinnak és a genfieknek legyőzniük. Egyszer a városba jött egy spanyol orvos. Servet Mihálynak hívták. Kálvin jól ismerte őt és levélben gyakorta intette, hogy hagyjon fel hamis tanításaival és térjen jó útra. De Servet ki-nevette Kálvint. És most arra a merészségre vetemedett, hogy az „oroszlánt” barlangjában keresse fel. Széltében-hosszában hirdette, hogy Jézus Krisztusban nem kell hinni. Az Atya-Fiú-Szentlélek nem Isten, hanem harmas fejű ördög. Kálvin pedig hazudozó, csaló és kö-zönséges gyilkos. Ezt a lázítást és Isten káromló beszédét nem lehetett tűrni. A rendőrség elfogta és börtönbe zárta. Összeült a városi tanács, hogy döntson Servet ügyében. A többség véleménye az volt, hogy meg kell kérdezni a többi svájci várost is. Nemsokára meg is jött a városok levele. Mind azt tanácsolták, hogy az ilyen gonosz eteteket, mint Servet, el kell némitani. A tanács mágyahalálra ítélte Servetet. Kálvin hiába könyörgött enyhébb íté-letért. Ma talán kegyetlennek találnánk ezt az eljárást, de akkor életre-halálra menő küzdel-met kellett vívniuk, hogy az igaz keresztvény tanítást megőrizhessék.

5. A harcok megszűntek. Az ellenség elnémult. Kálvin hozzáfoghatott az építéshez. Figyelme mindenre kiterjedt. Egyszer, amint hazafelé ment, koldusokkal találkozott. Könyörögve nyújtották feléje kezüket:

— Uram, csak pár fillért...

— Miért nem dolgoztok? — kérdezte Kálvin.

— Öregek vagyunk, nem bírunk — felelték.

Kálvin szíve megessett rajtuk:

— Többé nem fogtok koldulni. Aki egészséges közületek, dolgozni fog. Aki gyenge és beteg, arról gondoskodunk — mondta nekik.

A városházára sietett.

— Többé koldus ne legyen a városban! Állítsunk fel menházat, ahol az öreg és beteg koldusokról gondoskodunk!

Az árva gyermekek részére árvatothonokat építtetett, a betegek részére pedig kórházakat..., gondja, figyelme mindenre kiterjedt. Sok volt a munka. Nem bírták már a presbiterek sem. Válasszunk diakónusokat, akik a kórházakban és árvaházakban ápolják a betegeket, árvákat — javasolta. Mindenkinek dolgoznia kellett és az emberek örömmel végeztek is munkájukat. A városban rend és tisztaság uralkodott. Éjszakánként nem hallatszott duhaj nóta. Fellendült a szövőipar, megindult a kereskedelem. Az emberek megszokták a rendet, a munkás, szorgalmas életet. Meg is látszott Genf városán az új élet. Az emberek csodájára jártak a városnak. — Még ilyet — csapták össze a kezüket — soha hittük volna.

A világ minden részéről jöttek, hogy Kálvintól tanuljanak. Kálvin egyetemet is építtetett, amely európai hírűvé vált. „Küldjétek fán, mi majd faragunk belőle nyilakat” — írta mindenfelé, és akik Kálvintól tanultak hősök, vértanúk lettek hazájukban.

6. 15 évig tartott Genf átalakítása. Ez alatt Kálvin sokat dolgozott. Sokszor alig aludt egy-két órát. Sok megaláztatás, szenvedés érte ezután is, de ő nem törődött ezzel. Csak Isten legyen a dicsőség! Sokan dicsérték, magasztalták, de ő elutasította. Nem én végeztem ezt, Isten munkája volt — mondotta ilyenkor. Már nemcsak Genffel törődött, hanem egész Európával, ahol az ő tanítása szerint hajították végre az egyház reformációját. A sok munka, törődés hamar aláásta egészségét. Asztma és gyomorháj kínozza, de nem adta meg magát a testi gyengeségnek. 1564 tavaszán prédikált utoljára. Ekkor már olyan beteg és gyenge volt, hogy saját lábán már nem is tudott elmenni a templomba. Ugy vitték hordszéken, óvatosan szeretettel. Híveivel együtt úrvacsorázott és boldogan énekelte: Uram, bocsásd el szolgálodat békével...

Majd lakására hívatta a presbitereket és a városi tanácsot. Az emberek könnyes szemmel állták körül a nagy beteg ágyát. Kálvin csendes szóval búcsúzott.

— Bocsássátok meg gyarlóságaimat... Köszönöm, hogy eltűrtetek magatok között.

Most pedig kérve-kérlek titeket, hogy mindig Isten dicsőségét keressétek és szolgáljátok...!

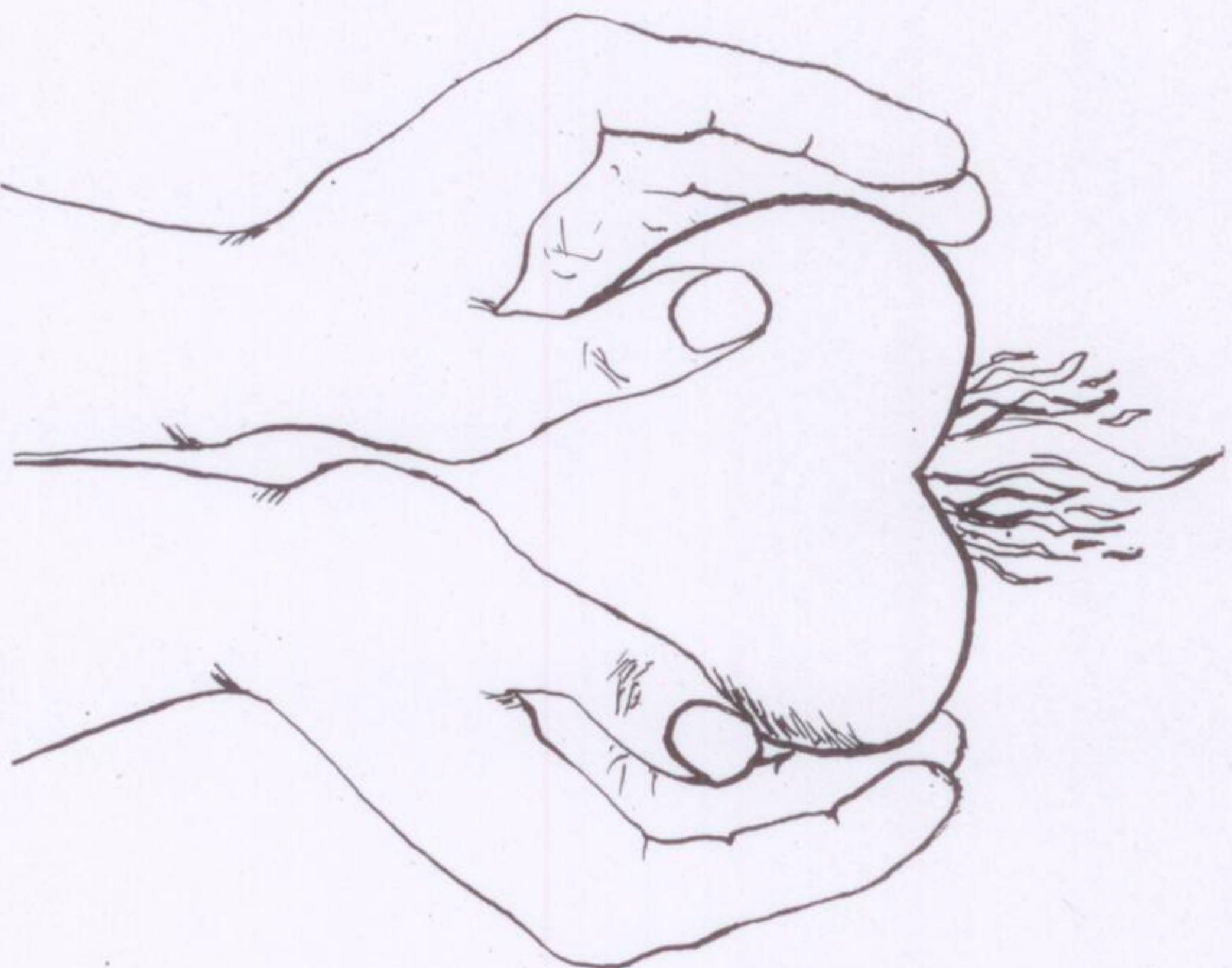
Aztán egyet sóhajtott... vége volt. Jajgatás és zokogás hangja töltötte be a szobát. Nincs már pásztorunk, ... meghalt Kálvin János.

Temetése — végakarata szerint — a legegyszerűbb volt. Gyászbeszéd sem hangzott el.

A sírját sem engedte megjelölni, nehogy eszükbe jusson az embereknek őt keresni Jézus helyett. De annál inkább élt s él a szívekben Kálvin János. Még a pápa is így kiáltott fel, amikor hírül vitték Kálvin halálát: „Ilyen szolgálattal ur lennék az óceán mindkét partján.” Igeolvasás: Róm. 11:36 — 12:1-2.v.

Sokat hallottatok Kálvin Jánosról, nagy reformátorunkról. Vajon milyen embernek lájátok? — Magától volt ilyen? Magánt volt ilyen? Mit akart szolgálani egész életében? Egyedül Isten dicsőségét! Nézzétek: ez itt Kálvin János pecsétje. Egy kéz, amely égő szívet

tart Isten felé: SZIVEMET EGÓ ALDOZATUL NEKED ADOM URAMI!
Te református vallású vagy! Vésd szivedbe mélyen nagy reformátorunknak Kálvin Jánosnak a szavait! Azért tanulunk és azért dolgozunk, hogy életünkön és munkánkon felragyogjon Isten dicsősége.

*Isten Igéje nincs bilincsbbe verve: I. rész
Sztárai Mihály (1500 – 1578)*

Belső cél: Isten minden tette csoda népünk és a magunk életében.

A múltkor történt, hogy az én kis barátom, Kovács Jancsi megszéllitott:

– Tiszteletes bácsi, szeretnék valamit kérdezni.

– Tessék – feleltem – mit akarsz kérdezni?

– Azt szeretném tudni, hogy mi magyarok: hogy lettünk reformátusokká? No lám, gondoltam magamban, milyen érdeklődő gyermek ez a Jancsi. Már éppen felelmi akartam, amikor folytatta is:

– ... mert azt már eltszett mondaní, hogy a németek, franciák, svájciak hogy ismerték meg az evangélium igazságát, de hát ide, Magyarországra, hogy jutott el a reformáció? – Lám ez okos és jogos kérdés – feleltem. – Ha van most egy kis időd: elmondom neked, hogyan lettünk mi a reformáció híveivé.

1. No, Jancsi, húzzuk csak fel mérföldlépő csizmánkat, s lépjünk vele négyet és egy jó felet visszafelé. Minden lépés 100 esztendő. Éppen 1526-ban találjuk magunkat. Hű, de zűrzavaros világ is van most az országban. Mindenfelé királyi hírnökök vágatnak szét a városokba, falvakba a király pecsétével. Minden épkezláb, fegyverfogható ember azonnal igyekezzék a király táborába, mert jön a rettenetes török császár 200 ezer emberrel, hogy elfoglalja szép hazánkat.

– De már azt nem hagyjuk! Azt a pogány kontyosát – rikkantották a bátrabbak – majd megmutatjuk nekik!

– Ugyan már, mit legénykedtek? Azt hiszitek, hogy a török palacsintásütővel jön majd? – legyintettek a józanabbak és gyávábbak.

– Hát a magyar vitézség, az kutya?

Igy vitatkoztak akkor a magyarok. Volt aki elment, volt, aki otthon maradt. Véjje meg a király az országot, ahogy tudja, mi ugyan nem visszük vásárra a bőrünket, Csoda-e, ha Mohácsnál, abban a rettenetes csatában, elvesztett az ország? – Sárospatak derék várura a becületese, igaz magyarok közé tartozott. Összekürtölte a vár őrségét és azt mondotta nekik:

– Magyarok, vitézek! Rettenetes veszedelem szakadt országunkra! Ha nem védjük meg szép hazánkat, a török rabja leszünk.

– Megvédjük az életünk árán is – fogadták a vitézek.

Nosza mindjárt útra készülődtek. Éppen a kapun fordult ki a csillogó fegyverzetű serreg, amikor hirtelen ott termett a vár fiatal papja, egy barna csuhás ferences rendi szerzetes: Sztárai Mihály.

– Nagy jó uram! Én is veletek megyek!

– Papnak imádságos könyv való – mondotta a várúr.

– Az igaz, uram, de az ilyen nehéz időkből a Bibliát a karddal együtt kell forgatni.

– Hát jó, nem bánom. Gyere velünk!

S elindultak Mohácsra, hogy megvédjék a hazát a rettenetes török veszedelemmel szemben.

– Ugye mind ott veszték a mohácsi csatában? – kérdezte Jancsika.